

ضعف ایدئولوژیک حکومت پهلوی چه بود؟

۱۰ مرداد ۱۴۰۲ ساعت ۱۴:۳۵

ایدئولوژی دوره حکومت پهلوی، نوعی محصول التقاطی است که در بستری نامطمئن پدید آمد و به همین دلیل نه تنها چهارچوب مشخص فکری نداشت بلکه به لحاظ آرمانی هم گرفتار نابسامانی بود.

حکومت پهلوی از نظر ایدئولوژیکی، حکومتی التقاطی بود. این ویژگی باعث شده بود تا حکومت پهلوی فاقد چارچوب مشخص فکری باشد. تا جایی که انواع گرایشات فکری در آن دیده می‌شد. گرایشاتی که بسیاری از آن‌ها در نقطه مقابل هم بودند: «مهم‌ترین ویژگی بیرونی برای ایدئولوژی حاکم بر نظام پهلوی، نوعی تشنگی و آشفتگی و سردرگمی بود که البته برای تفکر ایرانی در یک صد سال گذشته امری عادی است. ایدئولوژی آن دوره، نوعی محصول التقاطی است که در بستری نامطمئن پدید آمد و به همین دلیل نه تنها چهارچوب مشخص فکری نداشت بلکه به لحاظ آرمانی هم گرفتار نابسامانی بود. این التقاط به طور اساسی میان چند تفکر متفاوت دور می‌زد و به ویژه می‌توان سه رشته فکری را در آن یافت:

۱. نوعی ناسیونالیسم که خود ترکیبی از افکار ملی‌گرایی جدید همراه با احیای باستان‌گرایی (به طور مشخص عصر هخامنشی و گهگاه ساسانی با همه تعارضات فکری موجود میان آن افکار و ارزش‌های برآمده از آنها) بود.

۲. اسلام آن هم از نوع تشیع اعم از صورت سنتی آن، تلفیق شده با ارزش‌های پادشاهی که طبعاً سابقه هم داشت. نظام سنتی موجود در ایران بر پایه این طرز فکر شکل گرفته بود. گونه‌های دیگر اسلام هم که ناسازگار با فرهنگ شاهی بود در ایران وجود داشت و طبقاتی از مردم به آن دلبستگی داشتند.

۳. سکولاریسم و تفکر مدرن با همان خصلت‌هایی که در ایران بعد از مشروطه پدید آمده بود بنیاد سوم را تشکیل می‌داد. آن هم درست به معنای نبود یک تفکر مشخص و بیشتر وجود و حضور مظاهر بیرونی و تمدنی غرب و ارزش‌های حاکم بر آن که بنا بود صورت تمدن ایرانی را در آینده شکل دهد.»

منبع: سقوط: مجموعه مقالات نخستین همایش بررسی علل فروپاشی سلطنت پهلوی، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۴۹۲۸۱/ضعف-ایدئولوژیک-حکومت-پهلوی>